

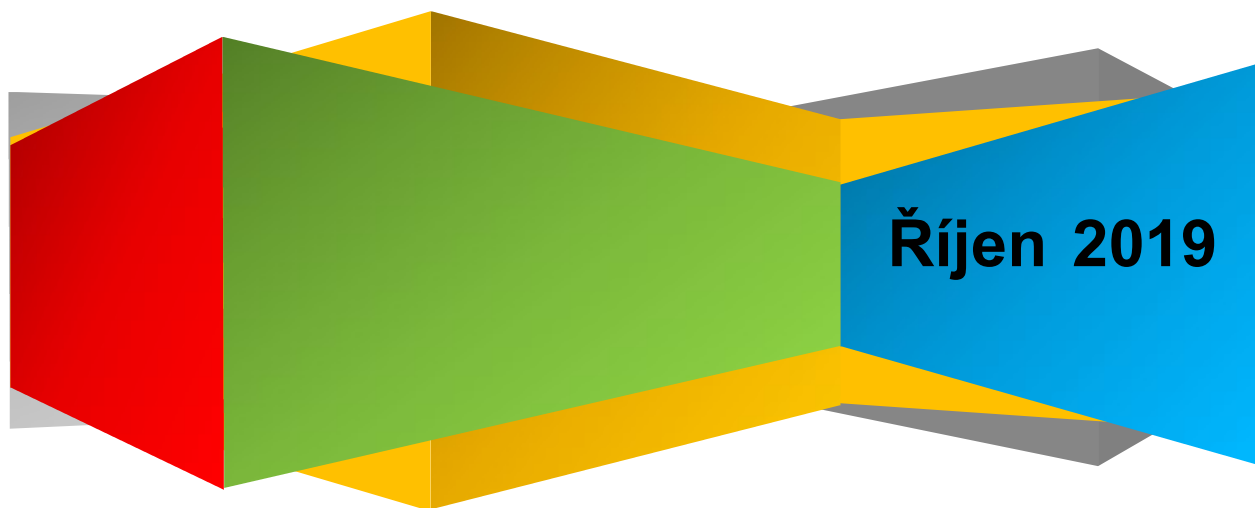

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Vstupní analýza pro oblast vzdělávání obce Valeč

Zpracovala: Mgr. Marie Úlehlová

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586

Obsah

1. Úvod a cíle	4
2. Metodologie	4
3. Základní pojmy	6
3.1 Sociální vyloučení	6
3.2 Školská legislativa	6
4. Analytická část.....	8
4.1 Popis a základní charakteristiky obce.....	8
4.1.1 Obec Valeč.....	8
4.1.2 Popis obyvatel	9
4.1.3 Nezaměstnanost.....	12
4.1.4 Popis sociálního vyloučení.....	13
4.2 Přehled základního vzdělávání na Žluticku a okolí.....	14
4.3 Základní a mateřská škola Valeč.....	17
4.3.1 Počet žáků v mateřské škole	18
4.3.2 Počet žáků v základní škole	19
4.3.3 Charakteristika školy	19
4.3.4 Důvody odchodů a pověst školy.....	22
4.3.5 Další aktéři ve vzdělávání, rodiny a volného času	23
5. Shrnutí a doporučení.....	24
Zdroje a literatura:	26
Seznam tabulek	26
Seznam obrázků	27

Seznam zkratek

ADHD	vývojová porucha pozornosti s hyperaktivitou
Agentura, ASZ	Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, Úřad vlády ČR
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
IKV	inkluzivní a kvalitní vzdělávání
MŠ	mateřská škola,
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR
NNO	nestátní nezisková organizace
NZDM	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
ORP	obce s rozšířenou působností
OSPOD	orgán sociálně právní ochrany dětí
PAS	poruchy autistického spektra
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
RVP PV a RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a pro základní vzdělávání
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SPC	speciálně-pedagogické centrum
SPSZ	strategický plán sociálního začleňování
SŠ	střední škola
STMP	střední mentální postižení
SVL	sociálně vyloučená lokalita
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ŠVP	školní vzdělávací plán
ZŠ	základní škola

1. Úvod a cíle

Následující zpráva předkládá výsledky výzkumu realizovaného Agenturou pro sociální začleňování (ASZ), která je jedním z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR, v období červen – říjen 2019. Tato vstupní analýza vznikla v rámci Individuálního projektu systémového **Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami (IKV)**. Cílem vstupní analýzy je zmapování míry a příčiny segregace v místní vzdělávací síti.

Obec Valeč je součástí Lokálního partnerství Žluticko, k němuž se přidala v roce 2015. Strategický plán sociálního začleňování pro Žluticko (SPSZ) pro období mezi lety 2016–2018, jež má za cíl aktivizaci místních kapacit, podporu místních organizací, maximální využití dostupných místních zdrojů (finančních, personálních, organizačních atd.), byl schválen 9. listopadu 2015.

Tato výzkumná zpráva se zabývá pouze obcí Valeč z důvodu podezření segregace na MŠ a ZŠ Valeč. Konkrétně analýza popisuje stav, strukturu a kapacity místní vzdělávací sítě, dále pak postoje rodičů ke vzdělávání na místní mateřské a základní škole a důvody, které je vedou k přihlašování svých dětí do vzdělávacích institucí v okolních obcích. Analýza také popisuje celkový stav základního vzdělávací sítě na Žluticku. Data obsažená v této zprávě mohou sloužit jako podklad ke strategickému plánu, který by vyznačil, jakým směrem se má škola ubírat tak, aby se zlepšila její kvalita a pověst u rodičů, a tak nedocházelo k další segregaci.

2. Metodologie

Výzkumníci ASZ ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce a řídí se **Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování**. Mezi standardy patří především dodržování zásady **validity** (platnosti) a **reliability** (spolehlivosti) dat. Pro zajištění těchto standardů využívají výzkumníci tzv. metodu triangulace zdrojů, kdy závěry šetření vycházejí z kombinace minimálně tří zdrojů. Tato vstupní analýza byla vypracována pomocí následujících metod:

- **Desk research** – analýza sekundárních dat – byla nezbytným přípravným krokem, jehož účelem bylo sumarizovat dosavadní a aktuální poznatky relevantní k cílům analýzy a na tomto základě připravit podklady pro sběr dat primárních. Podklady pro tuto část výzkumu tvořily zejména výroční zprávy škol, zprávy školní inspekce, školské výkazy poskytnuté MŠMT za školní rok 2018/2019 k 30. 9. 2018 a data Českého statistického úřadu.
- **Hloubkové rozhovory** – na základě výstupů z analýzy sekundárních dat byly sestaveny scénáře rozhovorů, které byly realizovány se zástupci škol, městského úřadu, neziskových a poradenských organizací působících v této oblasti. Tyto rozhovory byly zaměřeny na zkušenosti se vzděláváním dětí a žáků a na potřeby,

problémy a očekávání spojené se začleňováním žáků. Tyto rozhovory trvaly 20–60 minut. Některé rozhovory se zástupci škol byly prováděny prostřednictvím telefonního hovoru, tyto hovory byly zpravidla kratší.

- **Polostrukturované rozhovory** – rozhovory byly dále prováděny s rodiči a byly zaměřeny na zkušenost se školou ve Valči a na důvody, jež vedou rodiče k přihlašování dětí do jiných škol. Rodiče byli vybíráni především metodou sněhové koule, kdy se soubor respondentů rozrůstá prostřednictvím napojení na sociální kontakty oslovených respondentů. Mezi oslovenými rodiči byli i rodiče bydlící ve dvou panelových domech ve Valči, jež jsou ohroženy sociálním vyloučením. Tyto rozhovory trvaly taktéž 20–60 minut.
- **(Ne)zúčastněné pozorování** – bylo dalším nezbytným nástrojem pro realizaci analýzy, které pobíhalo v podstatě po celou dobu realizace sběru dat. Nejednalo se ale o strukturované pozorování, a tak jde o doplňující zdroj informací o situaci v obci.

Zpracování dat

Veškerá data byla zpracována v souladu se standardy sociálně-vědních výzkumů. Hlubkové rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány na diktafon a následně přepsány do počítače v takové formě, aby mohly být podrobeny kvalitativní analýze. Získaná statistická data jsou zpracována do grafů a tabulek a následně interpretována.

Etika výzkumu

Mezi další standardy šetření, které vyplývají z Etického kodexu ASZ, patří zajištění **soukromí a důstojnosti respondentů**. Respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o svolení. Samozřejmostí bylo i zaručení anonymity dotazovaných.

Seznam respondentů

V rámci terénního šetření, které probíhalo od července do října 2019, bylo uskutečněno **25 rozhovorů**. Rozhovory byly polostrukturované, trvaly 20–60 minut a byly nahrávány na diktafon (až na výjimky). Některé rozhovory se zástupci škol byly prováděny prostřednictvím telefonního hovoru; tyto rozhovory byly zpravidla kratší. Hlavními cílovými skupinami byli:

- vedoucí pracovníci škol a školských zařízení, pedagogičtí pracovníci;
- zaměstnanci veřejné správy a zřizovatelů škol působící ve vzdělávací politice;
- pracovníci a dobrovolníci v organizacích působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání dětí a mládeže;
- rodiče dětí a žáků.

Tabulka 1 Respondenti dotazovaní v rámci rozhovorů

Zástupce z řad rodičů a obyvatel Valče	Školství	Zástupce MěÚ	Zástupce NNO a spolků
Žena 20–30 let	Ředitelka MŠ a ZŠ Valeč	Zastupitel	Člověk v Tísni: sociální pracovnice
Žena 20–30 let	Vyučující MŠ a ZŠ Valeč	Zastupitelka	Světlo Kadaň, z. s: sociální pracovnice
Žena 20–30 let	Vyučující MŠ a ZŠ Valeč		Světlo Kadaň, z. s: sociální pracovnice
Žena 30–40 let	Vyučující MŠ a ZŠ Valeč		
Žena 30–40 let	Zástupce ZŠ Lubenec		
Žena 30–40 let	Zástupce MŠ a ZŠ Chýše		
Žena 30–40 let	Zástupce ZŠ Vrutek		
Žena 30–40 let	Zástupce ZŠ Podbořany		
Muž 40–45 let	Zástupce ZŠ Bochov		
Muž 40–45 let	SPC Karlovy Vary		

3. Základní pojmy

3.1 Sociální vyloučení

Analýza vychází z definice sociálního vyloučení, jak je uvedena v Příručce pro sociální integraci, kterou využívá ASZ: „(S)ociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu“ (Švec, 2009, s. 7). Sociální vyloučení se vyznačuje četnými indikátory či charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Mezi obvyklé ukazatele řadíme dlouhodobou nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízkou kvalitu a nejistotu v bydlení, ztížený nebo nemotivovaný přístup ke vzdělávání, vysokou míru zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a zvýšenou míru migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti.

3.2 Školská legislativa

V této analýze hovoříme o vzdělávání ve školách, které se odehrává dle školního kurikula, je považováno za povinné a je legislativně ukotveno ve Sbírce zákonů. Hlavní zákony a vyhlášky, které se týkají školního vzdělávání a souvisí se společným (inkluzivním) vzděláváním, uvádíme níže:

- zákon č. 178/2016 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. („školský zákon“),

- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, znění platné od 12. 1. 2016,
- vyhláška č. 270/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
- vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (novelizující vyhlášku č. 72/2005 Sb.).

Dle výše uvedené platné legislativy probíhá v ČR školní vzdělávání v těchto druzích škol: mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

V kontextu projektu IKV je pro nás relevantní průběh vzdělávání v mateřských školách, základních školách a středních školách, souhrnně budeme používat termín „škola“. Dle legislativy je v ČR školní docházka povinná devět let na základní škole a od školního roku 2017/2018 je navíc povinný jeden rok předškolní přípravy¹.

¹ Podrobnosti o školské legislativě vztahující se ke společnému (inkluzivnímu) vzdělávání lze nalézt na portálu MŠMT: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/spolecne-vzdelavani-1>, <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaske-ke-skolskemu-zakonu>.

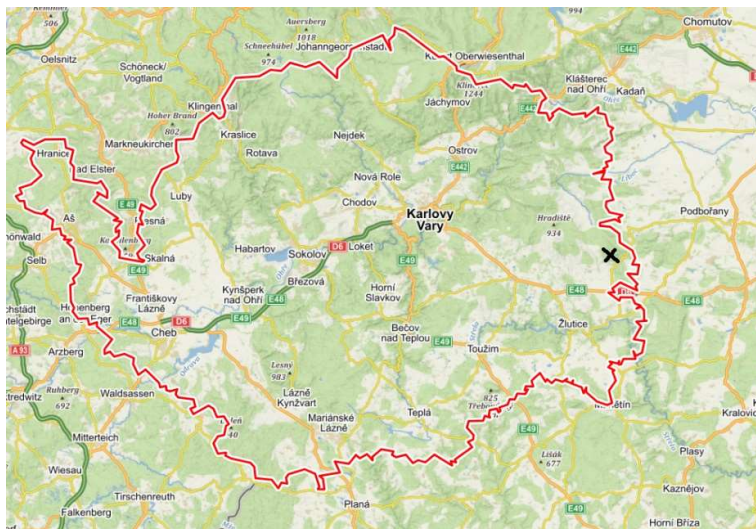

4. Analytická část

4.1 Popis a základní charakteristiky obce

4.1.1 Obec Valeč

Obrázek 1 Umístění Valče v rámci Karlovarského kraje (zdroj: www.mapy.cz)

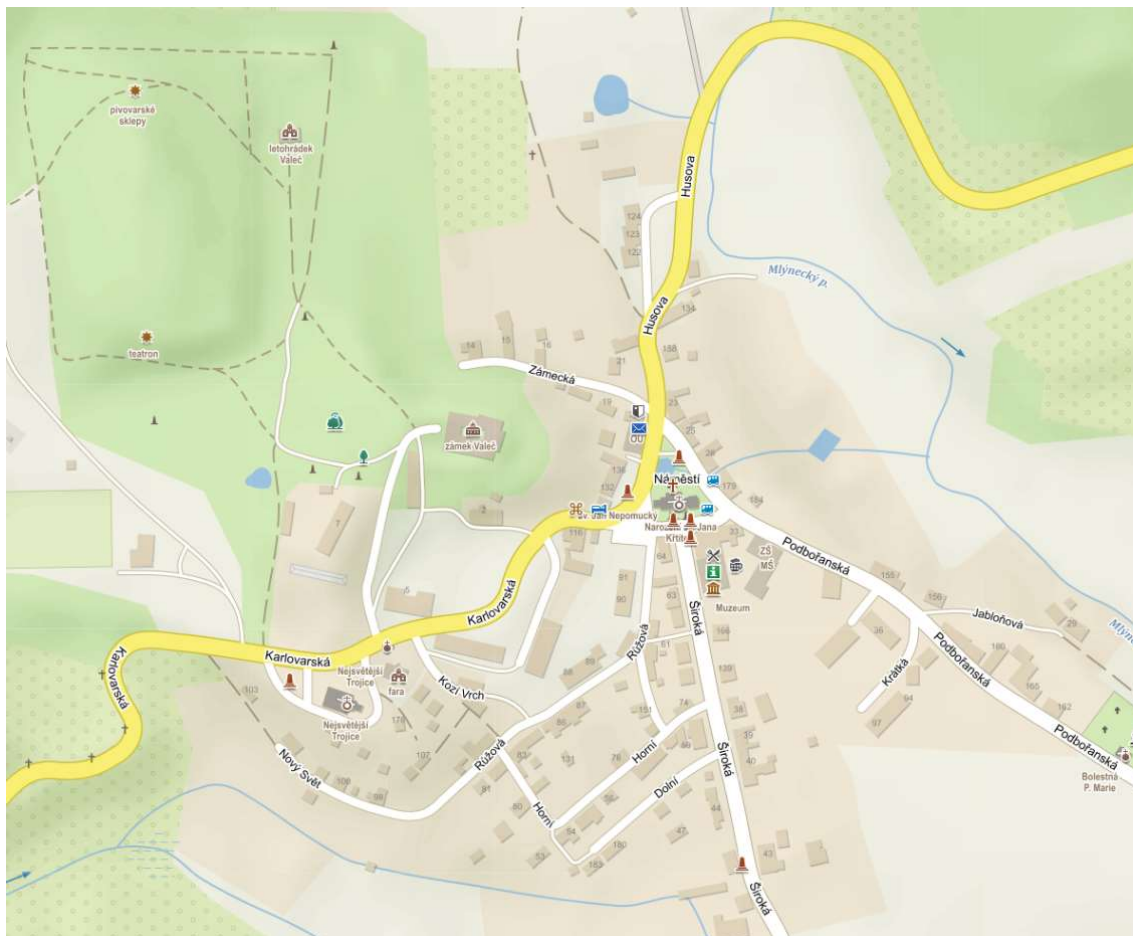
Obec Valeč se nachází na hranici Vojenského újezdu Hradiště. Obec leží na okraji Karlovarského kraje v těsné blízkosti sousedního Ústeckého kraje, nedaleko kraje Plzeňského a Středočeského. Obec se nachází 44 km východně od krajského města Karlovy Vary a 99 km západně od hlavního města Prahy. Katastrální rozloha obce je 2 365 ha. K 31. 12. 2018 měla obec 357 obyvatel. Územně je obec rozdělena na pět katastrálních částí – Valeč, Jeřeň, Kostrčany, Nahořečice a Velký Hlavákov. Karlovy Vary jsou pro Valeč obcí s rozšířenou působností, přičemž pověřený obecní úřad a matriční úřad pro obec sídlí ve Žluticích.

Obec je známá svým *geniem loci*, jenž je tvořen okolní krajinou a barokními památkami, jako je zámek Valeč, kostel Nejsvětější Trojice či kostel narození sv. Jana Křtitele. Díky svému charakteru přilákala obec v posledních letech aktivní novousedlíky, kteří se podílejí na postupné rekonstrukci historických budov, podnikatelských aktivitách či organizaci kulturních akcí.

V obci se tak daří podnikat několika podnikatelům, především majitelům restaurací. Dále zde hospodaří několik zemědělců, kteří chovají především ovce, kozy či včely. Některé z farem slouží také jako zázemí environmentálního vzdělávání a k organizaci environmentálních osvětových akcí pro děti a mládež. Obec je také místem několika kulturních událostí, nejznámější je festival Povaleč, který v loňském roce navštívilo kolem 6 500 účastníků. Podle situační analýzy obec Valeč na první pohled „žije“, není však jasné, nakolik se to týká všech obyvatel Valče. Ze strany obyvatel lokality ohrožené sociálním vyloučením byly podle analýzy tyto akce hodnoceny spíše skepticky s tím, že mají minimální přínos pro nejzranitelnější skupiny místních obyvatel (Hurrle, Kučera & Trlifajová, 2013, s. 36, 101).

Obrázek 2 Mapa Valče (zdroj: www.mapy.cz)

4.1.2 Popis obyvatel

K 1. 1. 2019 bylo podle ČSÚ ve Valči zaevidováno 357 obyvatel. Od roku 1991 je počet obyvatel poměrně stabilní. Celkově se však skladba obyvatelstva proměňuje důsledkem migrace. Za posledních deset let (2008–2018) se do obce přistěhovalo celkem 233 obyvatel, zároveň se však v těchto letech odstěhovalo 254 obyvatel. Nejvyšší migrační přírůstek byl v letech 2014 a 2018, kdy se **přistěhovalo celkem 38 nových obyvatel**, což je nejvíc novousedlíků od roku 1992. Na celkovém počtu obyvatel se však migrační přírůstek neprojevil z důvodu negativního migračního salda v předchozích letech. Migrace obyvatel také souvisí s lokalitou ohroženou sociálním vyloučením, již tvoří dva panelové domy, ve kterých v předchozích letech docházelo k fluktuaci obyvatel z důvodu špatného fyzického stavu obou domů.

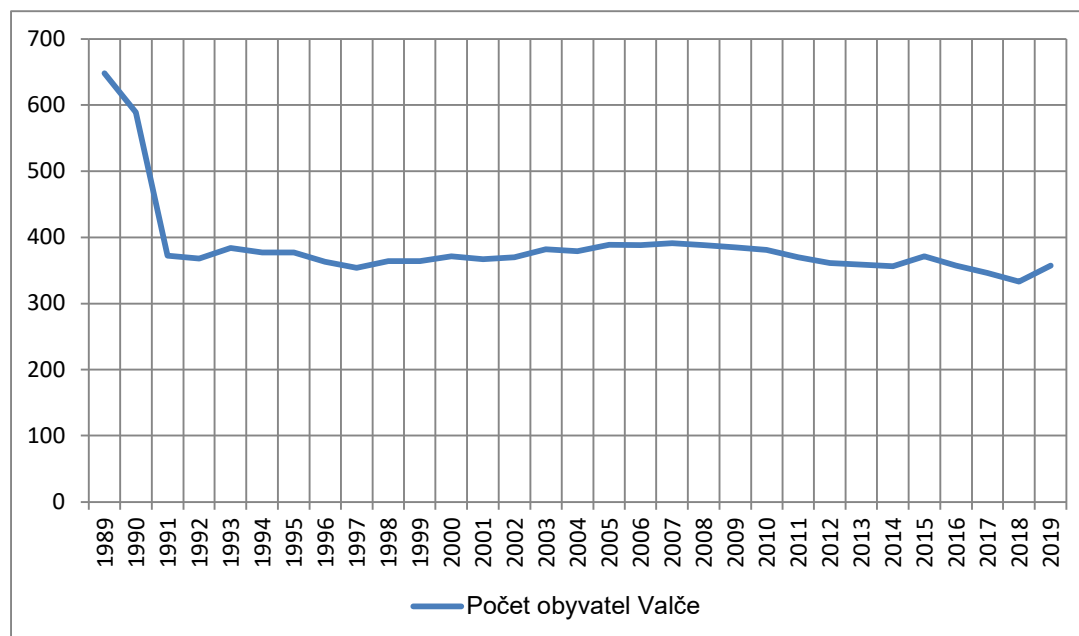
Během rozhovorů byly znatelné tendence k diferenciaci mezi starousedlíky a nedávno přistěhovalými obyvateli. Tato diferenciacie je patrná především v životním stylu novousedlíků, se kterým se starousedlíci neztotožňují. O nově příchozích proto hovoří jako o

„biolidech“. Jedna z obyvatelk charakterizuje „biolidi“ následovně: „*To jsou ty, co to tu všude kolem obsazují. Ty, co chodí bosí, ekostavby a tak. Hodně jich je tady.*“

Situační analýza vnímá obec následovně: „*Na jedné straně se tu střetává určitý činorodý idealismus lidí, starousedlíků i nově příchozích z posledních let, s určitou pasivitou charakteristickou pro periferní a strukturálně postižené regiony*“ (Hurrle, Kučera & Trlifajová, 2013, s. 40).

Tabulka 2 Počet obyvatel Valče mezi lety 1989 až 2019 (zdroj: ČSÚ)

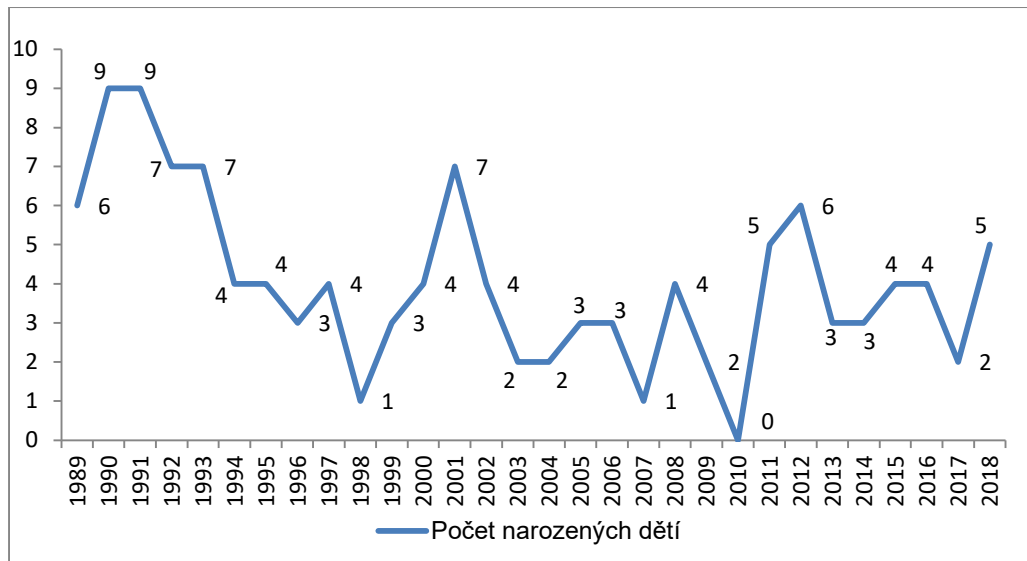

Tabulka 3 Počet obyvatel v letech 2008 až 2018 (zdroj: ČSÚ)

Rok	Stav 1. 1.	Narození	Zemřelí	Přistě- hovalí	Vystě- hovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový
2008	388	4	1	21	27	3	-6	-3
2009	385	2	2	21	25	-	-4	-4
2010	381	-	3	15	18	-3	-3	-6
2011	370	5	4	8	18	1	-10	-9
2012	361	6	8	22	22	-2	-	-2
2013	359	3	3	24	27	-	-3	-3
2014	356	3	3	38	23	-	15	15
2015	371	4	5	12	25	-1	-13	-14
2016	357	4	7	20	28	-3	-8	-11
2017	346	2	3	14	26	-1	-12	-13
2018	333	5	4	38	15	1	23	24

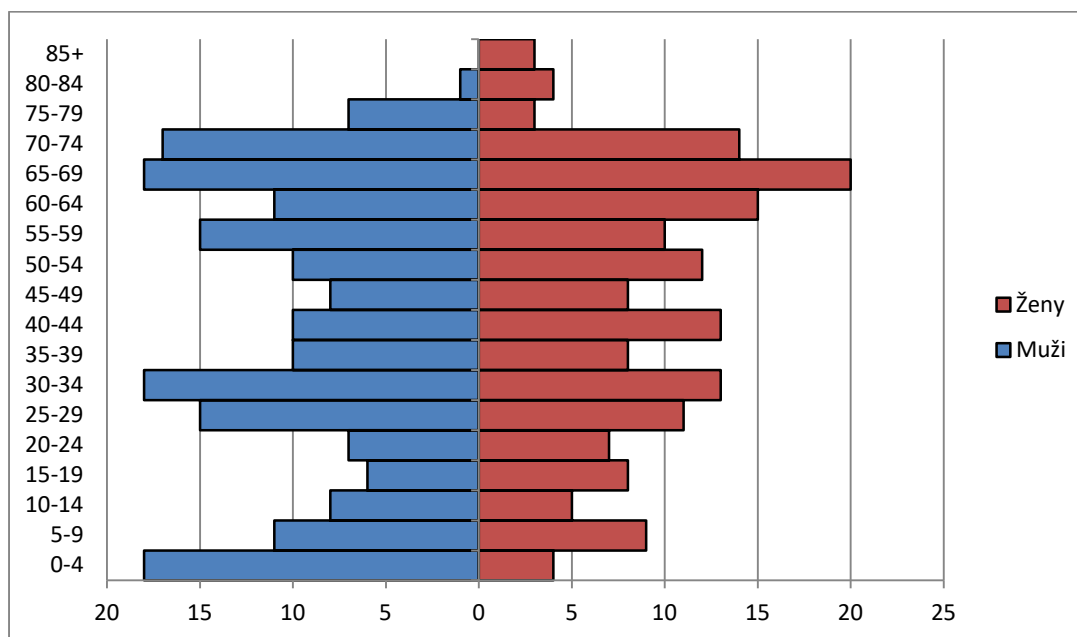

Tabulka 4 Vývoj počtu narozených dětí (zdroj: ČSÚ)

Počet narozených dětí je od 90. let poměrně stabilní. Pohybuje se od 0 do 7 narozených dětí. Za posledních deset let se ve Valči narodilo **34 dětí**, v průměru se tedy narodily 3–4 děti za rok.

Tabulka 5 Věková struktura obyvatel Valče k 31. 12. 2018 (zdroj: ČSÚ)

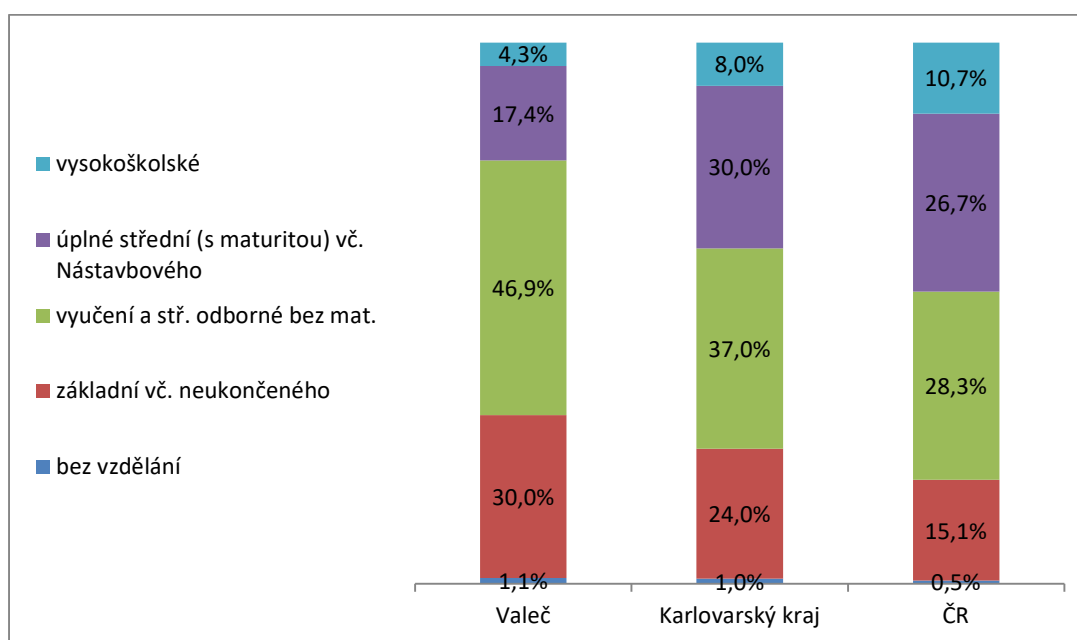
K 31. 12. 2018 byli děti a mladí ve věku 0–14 let zastoupeni celkovým počtem 55 osob, což je 15,4 % obyvatel. Oproti tomu počet obyvatel 65+ činil 24,4%. Podle situační analýzy jsou tyto starší věkové skupiny právě ve Valči zastoupeny nejvýrazněji v porovnání

s posuzovanými obcemi v regionu Žluticko; to může být dáno velkým počtem chalupářů z měst, kteří bydlí trvale ve Valči (Hurrle, Kučera & Trlifajová, 2013, s. 37).

V roce 2011 měla Valeč vyšší podíl obyvatel, kteří měli nižší vzdělání, než je celorepublikový podíl a podíl Karlovarského kraje, a naopak měla nízký poměr obyvatel s vyšším dosaženým vzděláním. Celkem 31% obyvatel mělo základní vzdělání ukončené nebo neukončené (30 %) nebo bylo bez vzdělání (1,1 %). Celkem 46,9 % obyvatel je vyučených či má střední odborné vzdělání bez maturity; to je tedy téměř 50 % obyvatel ve věku 15 let a více let. Dá se však předpokládat, že se na základě migračního salda v minulých letech a vyššího počtu přistěhovaných obyvatel v letech 2014 a 2018 (viz tabulka č. 1 a 2) promění vzdělanostní struktura obyvatel Valče.

Tabulka 6 Vzdělanostní struktura obyvatel Valče, Karlovarského kraje a ČR (zdroj: SLDB 2011)

4.1.3 Nezaměstnanost

V srpnu 2019 činila nezaměstnanost ve Valči podle MPSV 6,5 % při celkovém počtu 14 dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let, což je jeden z nejvyšších podílů nezaměstnaných osob v kraji. Krajský průměr činí 2,3 %. Podle zástupce terénních služeb nacházejí obyvatelé Valče práci především v Podbořanech (vzdálených 18,5 kilometrů), kde je tovární oblast. Celkově je však těžké nalézt v regionu práci. Tuto situaci navíc komplikuje špatná dopravní dostupnost obce, jak dokládá citace zástupce terénních služeb: „Většinou jsme bezradní, co se týče toho najít jim tam práci a když už se najde práce, tak je problém s dopravou.“ Podle situační analýzy byly stížnosti na dopravní obslužnost jedny z nejčastěji zmiňovaných negativních stránek Žluticka (Hurrle, Kučera & Trlifajová, 2013, s. 69).

Obec Valeč je dostupná pouze hromadnou autobusovou dopravou. Do zmíněných Podbořan jezdí v ranních hodinách pouze jeden spoj, další dva spoje pak následují v odpoledních hodinách. Do Karlových Varů je v ranních hodinách dostupný pouze jeden spoj s přestupem, který by zajišťoval cestu trvající méně než tři hodiny a příjezd před pracovní dobou.

4.1.4 Popis sociálního vyloučení

Téměř ve všech obcích v regionu Žluticka je zvýšená míra chudoby a ohrožení sociálním vyloučením. SPSZ pro Žluticko z let 2016 až 2018 označuje několik míst s vyšší koncentrací sociálních problémů; jednou z těchto obcí je právě Valeč, která je označena za obec ohroženou sociálním vyloučením. Podle SPSZ byly ve Valči konkrétně čtyři rodiny ohrožené krizovou sociální situací, tedy nezaměstnaností, závislostí na dávkách, nízkým nebo žádným příjmem, malou sociální mobilitou a obtížemi při kontaktu s institucemi. Celkově se ohrožení sociálním vyloučením ve Valči týkalo **100 osob**, které bydlely ve dvou panelových domech v blízkosti centra, jež mají dohromady 32 bytů (Hurrle, Kučera & Trlifajová, 2013, s. 36–37). Celkově bylo přitom v mikroregionu Žluticka přibližně 400 obyvatel ohrožených sociálním vyloučením (ASZ 2016, s. 5), obyvatelé Valče tedy tvořili jednu čtvrtinu těchto obyvatel.

Obrázek 3 Panelové domy (zdroj: archiv výzkumníka)

Za ohrožené sociálním vyloučením jsou považovány dva panelové domy, které byly postaveny jako ubytování pro zaměstnance místního družstva. Po roce 1989 byly prodány soukromému vlastníkovi, pod jehož vlastnictvím se však staly předmětem exekucí, což se odráží i ve špatném fyzickém stavu domů. Největší problém představovalo podle obyvatel pronajímání domů „problémovým“ romským rodinám; to započalo převedením správy domu na realitní agenturu, která pronajímala domy obyvatelům neschopným splácet nájemné, a byli proto následně nuceni se vystěhovat. V této době také došlo k nárůstu problémů v soužití v obci. K odstěhovávaní obyvatel docházelo také v důsledku nedostatku pracovních

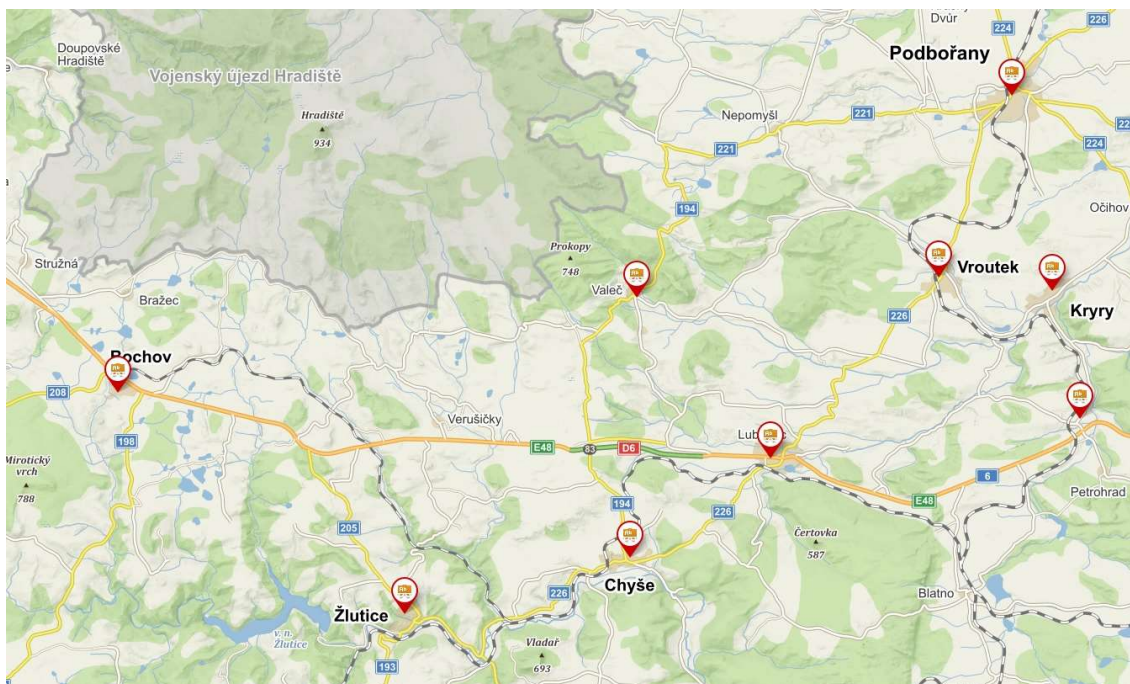

příležitostí v regionu a špatného technického stavu obou objektů (Hurrle, Kučera & Trlifajová, 2013, s. 38).

V současné době vlastní domy nový majitel, který zpřísnil podmínky přijímání nových nájemníků. Nedochází tedy k takové fluktuaci obyvatel. Podle zástupců terénních služeb se počet obyvatel ohrožených sociálním vyloučením snížil, přesné číslo však není známe.

4.2 Přehled základního vzdělávání na Žluticku a okolí

Obrázek 4 Mapa základních škol (zdroj: Seznam.cz)

Na Žluticku se nachází několik škol nabízejících základní vzdělání, (viz tab. 3 a obr. 2). Do téměř všech škol dochází určité procento žáků ze sociálně vyloučených lokalit s výjimkou základní školy v Chyši. Kromě ZŠ Valeč, která zajišťuje svoz žáků svým mikrobusem, a ZŠ Lubenec, kde je autobus provozovaný obcí, školy pro žáky nezajišťují dopravu. Určitou výjimkou je ZŠ Vrutek, která proplácí rodičům všech dojíždějících žáků náklady na dopravu.

Někteří zástupci škol na Žluticku a okolí považují obecně přechod dětí z prvního na druhý stupeň za náročný. Pro děti z valečské školy je však podle zástupců ještě náročnější, protože pocházejí z prostředí sociálně vyloučených lokalit, a především proto, že **nejsou dostatečně připraveny na výuku na druhém stupni**. Mezi školami na Žluticku nedochází ke spolupráci, většina zástupců škol by ji však uvítala.

Masarykova základní škola v Lubenci

Základní škola Lubenec je úplná základní škola, jejímž zřizovatelem je obec Lubenec. Škola je spádová pro žáky z valečské školy, kteří absolvují první stupeň na ZŠ Valeč. Ve školním roce 2019/2020 měla škola na prvním stupni pět tříd a na druhém čtyři třídy. Škola nemá žádnou třídu zřízenou podle § 16 odst. 9 školského zákona. Celkově školu navštěvuje 190 žáků, kapacita školy je 270 žáků. Kolik žáků je z Valče, však zástupce školy nesdělil. Podle výpovědi rodičů je ale právě na této škole největší zastoupení žáků z Valče. Podle kvalifikovaného odhadu zástupce školy 10 % z celkového počtu žáků pochází ze sociálně vyloučených lokalit. Na škole se vzdělává 37 žáků s nějakým typem zdravotního handicapu. Škola zaměstnává 22 učitelů a 5 asistentů pedagoga. Obec Lubenec zajišťuje školní autobus jak pro základní, tak mateřskou školu, které jsou oddělenými institucemi.

Tabulka 7 Seznam základních škol v okolí (zdroj MŠMT k 30. 9. 2018 a školy)

Škola	Počet žáků v běžných třídách	Počet žáků ve speciálních třídách	Kapacita ZŠ	Počet žáků se SVP	Žáci se SVP – odlišné kulturní a životní podmínky	Počet dětí z Valče	Doprava pro žáky
ZŠ a ZUŠ Žlutice (I., II. stupeň)	274	0	600	54	15	1	Ne
MŠ a ZŠ Valeč (I. stupeň)	18	0	35	1	1	-	Autobus zřízený školou
ZŠ Lubenec (I., II. stupeň)	190	0	270	31	8	nezjištěno	Autobus zřízený obcí
MŠ a ZŠ Chyšce (I. stupeň)	22	0	50	3	0	1	Ne
MŠ a ZŠ Vroutek (I., II. stupeň)	165	0	400	22	1	2	Škola proplácí rodičům náklady na dopravu
ZŠ Podbořany (I., II. stupeň)	404	0	658	65	3	0	Ne
ZŠ Bochov (I., II. stupeň)	178	0	720	28	13	jednotlivci	Ne
2. ZŠ Bochov (I., II. stupeň)	0	22	50	22	13	4 za poslední roky	Ne

Základní a mateřská škola Vroutek

Základní a Mateřská škola Vroutek je úplná základní škola s prvním a druhým stupněm. Mateřská škola má kapacitu 75 žáků a základní škola 400 žáků. Ve školním roce 2018/2019 docházelo do školy 165 žáků, z toho 22 žáků se SVP. Většina žáků je z Vroutku, z okolních obcí dojíždí zhruba pětina žáků. Dojíždí sem ale také 2 děti z Valče. Dojíždějícím žákům škola hradí náklady na dopravu. Ve škole pracuje poradce pro volbu povolání, koordinátor ŠVP, metodik komunikačních technologií a preventista sociálně-patologických jevů.

Mateřská a základní škola Chyšě, p. o.

V roce 2008 byl na základní škole z důvodu nedostatečného počtu dětí zrušen druhý stupeň, škola je nyní tedy neúplná se dvěma třídami, v jedné třídě jsou děti z prvního a druhého ročníku, do druhé třídy pak docházejí děti třetího až pátého ročníku. Původně úplná škola disponuje rozsáhlými prostorovými kapacitami a vybavením, jako je například vlastní tělocvična. Škola má kapacitu pro 50 žáků. Ve školním roce 2019/2020 navštěvovalo školu 22 žáků, z toho jeden žák bydlící ve Valči, který do Chyšě dochází již od mateřské školy. Škola má dva kvalifikované pedagogy a jednu vyučující pro školní družinu. Škola má dále dva asistenty, což odpovídá počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

I když je podle zástupce školy jejich škola otevřená a snaží se nabízet žákům bohatý program školních či mimoškolních aktivit, někteří rodiče své děti po absolvování mateřské školy v Chyši přihlašují do úplných škol v Lubenci a Žluticích, aby dítě nemuselo v průběhu základního vzdělávání měnit školu. Podle zástupce školy do ní nedochází žádné dítě ze SVL nebo lokality ohrožené vyloučením. Ve spádové oblasti školy je obec Vrbice, jež je označována jako SVL; děti z této obce podle zástupce školy ale docházejí do školy ve Valči. Důvody, proč si vrbičtí rodiče vybírají pro své děti školu ve Valči, však školnímu zástupci nejsou známy.

Základní škola Chyšě má v německém Sasku partnerskou školu, se kterou se ve školním roce 2019/2020 chystají na společnou školu v přírodě. Pro komunikaci se saskou školou využívá škola tlumočnicka, kterého financují z Evropských strukturálních fondů v rámci OP VVV. Obec ani škola neprovozují autobus pro svoz žáků, ti využívají veřejnou dopravu nebo je dovážejí rodiče dojíždějící za prací do Chyšě.

Základní škola a základní umělecká škola Žlutice

Základní škola ve Žluticích je úplná škola s kapacitou 600 dětí, kam v současné době podle zástupce školy dochází 260 žáků, z toho čtvrtina až pětina žáků se SVP. Podle zástupce školy pochází velká část žáků ze sociálně vyloučených lokalit z okolí, ale zároveň se do žlutické školy hlásí děti ambiciózních rodičů, které chtějí pro své děti lepší vzdělávání. Žáci, kteří k nim však přicházejí na druhý stupeň, nedosahují takové připravenosti jako žáci, kteří absolvovali první stupeň ve Žluticích, neboť podle zástupce školy malotřídní školy neposkytují dostatečné vzdělávání. Škola ani obec neprovozují školní autobus.

Základní škola Podbořany

Základní škola Podbořany je úplná škola s 20 běžnými třídami a 2 třídami zřízenými dle § 16 odst. 9 školského zákona (pro žáky s mentálním postižením), kterou podle zástupce školy ve školním roce 2019/2020 navštěvuje 430 žáků, přičemž zhruba jedna třetina žáků dojíždí z blízkého okolí. Škola ani obec nemají zřízený autobus pro dojíždějící žáky. V minulosti do školy dojížděli žáci s trvalým bydlištěm ve Valči, v posledních letech však do školy již žádní nedojíždějí.

Základní škola Bochov

Základní škola Bochov je úplná základní škola, v každém ročníku prvního i druhého stupně je jedna třída. Škola je spádová pro více než 20 okolních obcí. Na ZŠ Bochov se ve školním roce 2019/2020 podle zástupce školy vzdělávalo 180 žáků, přičemž většina žáků školy pocházela ze sociálně vyloučených lokalit, 28 žáků mělo SVP. Na druhý stupeň docházelo několik žáků z Valče. Škola ani obec neprovozují autobus. Obec je s dopravci domluvena na přizpůsobení jízdních řádů školnímu rozvrhu.

2. základní škola Bochov

2. základní škola Bochov je bývalá praktická škola, která sídlí v budově výše zmíněné Základní školy Bochov, kde má v pronájmu jedno patro školy. Jednotlivé ročníky jsou spojovány do tříd podle aktuálního počtu žáků. Ve školním roce 2018/2019 byly otevřeny tři třídy základní školy a jedno oddělení družiny. Škola má dva obory vzdělávání: základní škola a základní škola speciální. Pedagogický sbor ve školním roce 2018/2019 tvořili 4 pedagogové na plný úvazek a 1 pedagog na zkrácený úvazek. Ve škole pracují 2 asistenti pedagoga u dětí s PAS, ADHD a STMP. Ve škole dále pracuje metodik prevence, jenž se zaměřuje na prevenci sociálně patologických jevů.

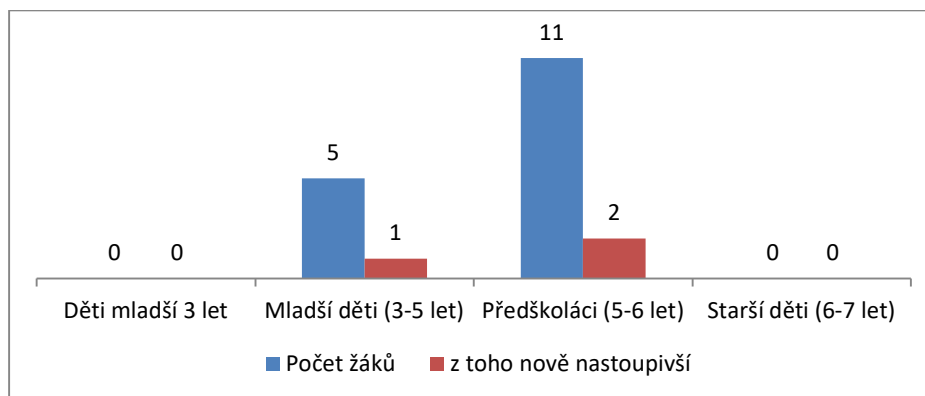
4.3 Základní a mateřská škola Valeč

Mateřská a základní škola je složená z MŠ a malotřídní základní školy, která vyučuje žáky prvního stupně. Mateřská škola má jednu třídu, zatímco základní škola je složená ze dvou tříd, první třída je pro žáky prvního a druhého ročníku, druhou třídu tvoří žáci z třetího až pátého ročníku. Škola má vlastní družinu a jídelnu. MŠ a ZŠ sídlí v jedné budově, což umožňuje dobrou spolupráci a usnadňuje dětem předškolního věku přípravu na další vzdělávání. MŠ a ZŠ zároveň podnikají téměř všechny aktivity společně.

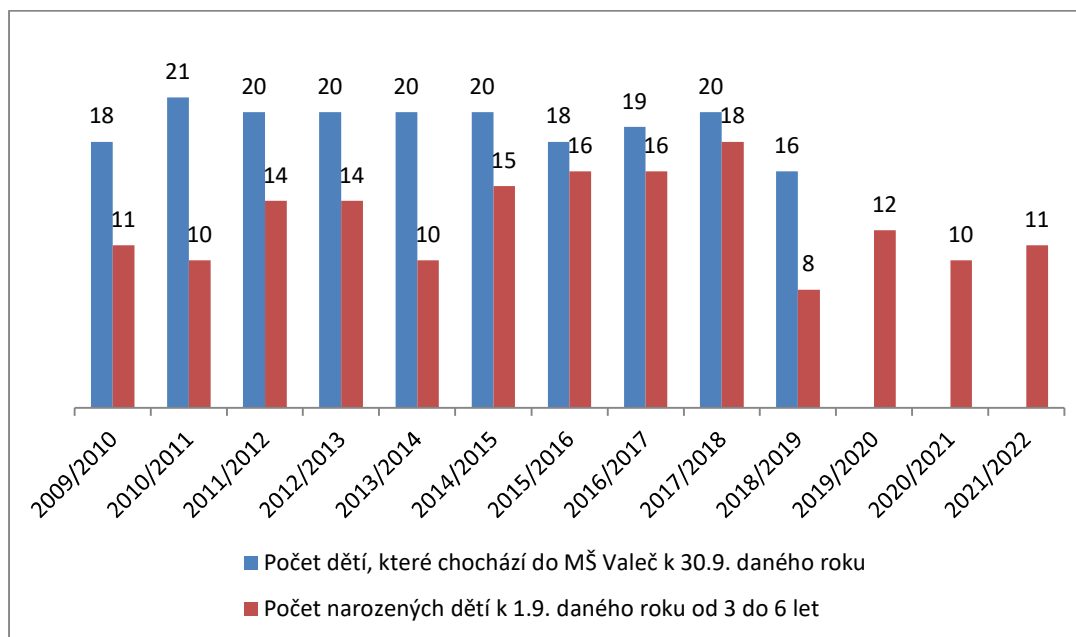

4.3.1 Počet žáků v mateřské škole

Tabulka 8 Věkové složení dětí ve školním roce 2018/2019 (zdroj: MŠMT k 30. 9. 2018)

Tabulka 9 Srovnání počtu žáků v daném školním roce na MŠ Valeč a počtu narozených dětí (zdroj: MŠMT k 30. 9. 2018 a matriky)

Kapacita mateřské školy je 20 dětí. Počet dětí se pohybuje konstantně kolem 18–21. Ve školním roce 2018/2019 bylo k 30. 9. 2018 zapsáno 16 dětí, na začátku školního roku jich ale nastoupilo 20, 4 děti tedy byly zapsány dodatečně. Ve školním roce 2018/2019 se věkové složení dětí pohybovalo od 3 do 6 let. V posledním roce mateřské školy bylo 11 dětí ve věku 5–6 let, z toho nastoupily nově 2 děti v rámci povinného předškolního roku (viz graf č. 7). Podle kvalifikovaného odhadu zástupce školy se **počet dětí ze sociálně vyloučených lokalit v posledních školních letech pohybuje kolem 30–40 % dětí**. Romského původu bylo ve školním roce 2019/2020 podle školního zástupce jedno dítě. Mateřská škola byla

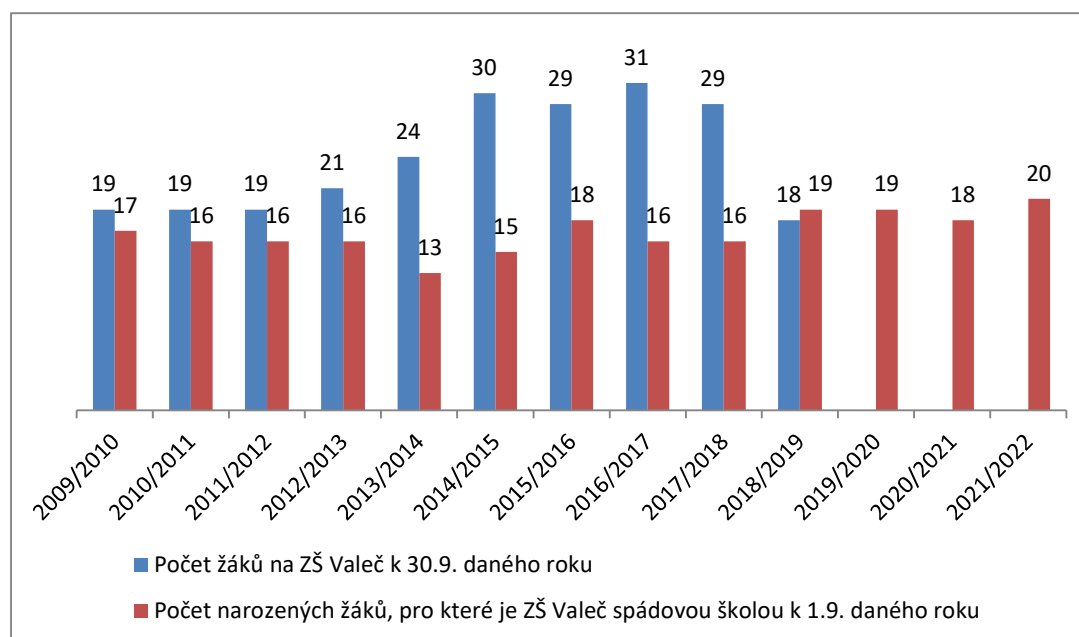

závislá na dětech dojíždějících z okolních obcí. Podle údajů z matriky vyplývá (graf. č. 7), že z dětí narozených ve Valči, pro které je MŠ spádová, bude ve školních letech **2019/2020 až 2021/2022 navštěvovat MŠ 8–10 dětí, a nenaplní tedy kapacitu školy.**

4.3.2 Počet žáků v základní škole

Kapacita základní školy je 35 dětí. Počet žáků se pohybuje od 19 do 31 žáků. V roce 2018/2019 navštěvovalo k 30. 9. 2018 základní školu 18 žáků, přičemž 1 žák byl zapsán dodatečně. Dále navštěvoval školu 1 žák se SVP. Podle zástupce školy je ve školním roce 2019/2020 ve škole 23 žáků, v jedné třídě je přitom 33 % žáků romského původu a ve druhé 64 %. **Celkově je tedy 52 % žáků romského původu.** V posledních školních letech se podíl **dětí ze sociálně vyloučených lokalit podle zástupce školy pohybuje kolem 60 %.** V aktuálním školním roce měl 1 žák odklad školní docházky. Podle údajů z matriky vyplývá (graf. č. 8), že z dětí narozených ve Valči, pro které je místní ZŠ **spádovou školou, bude ve školních letech 2019/2020 až 2021/2022 docházet do základní školy ve Valči 19–20 žáků.**

Tabulka 10 Srovnání počtu žáků v daném školním roce na ZŠ Valeč a počtu narozených dětí (zdroj: MŠMT k 30. 9. 2018 a matriky)

4.3.3 Charakteristika školy

Škola se na svých webových stránkách² prezentuje jako venkovská škola rodinného typu, jejímž cílem je „*zajistit kvalitní výchovně vzdělávací proces pro žáky velmi rozsáhlého*

² <https://zsamsvalec.webnode.cz/>

spádového obvodu této zemědělské a na pracovní příležitosti chudé části pomezí okresů Karlovy Vary a Louny. Provoz školy je zajištěn od 6:30 do 16 hodin, přičemž od 6:30 do 7:50 a poté po skončení vyučování do 15:30 škola poskytuje zájmové vzdělávání, které zajišťuje školní družina. Zájmové vzdělání je podle rodičů nedostatečné, škola však již na školní rok 2019/2020 plánuje žákům a dětem nabídnout pět až šest zájmových kroužků.

Předškolní ani zájmové vzdělávání není zpoplatněno. Škola je zapojena do projektů Ovoce a zelenina do škol, Mléko do škol a do projektu Obědy pro děti od společnosti WOMEN FOR WOMEN, o.p.s. Obědy zdarma využívá podle zástupce školy většina rodičů.

Spádový obvod školy tvoří katastrální části obce, kromě Valče jsou to části Jeřeň, Kostrčany, Nahořečice a Velký Hlavákov. Škola byla vždy závislá na dojíždění žáků i zaměstnanců, a má proto vlastní minibus, který dováží děti z nejbližšího okolí. V posledních letech se daří naplnit kapacity pouze u mateřské školy, základní škola má povolenou výjimku z nejnižšího možného průměrného počtu žáků na třídu. Podle zástupce školy je **v mateřské škole a ve třídě sdružující 1. a 2. třídu převaha žáků z Valče**. Jen ve vyšším ročníku je **převaha žáků dojíždějících z okolních obcí**. Žáci dojíždějí z nejrůznějších oblastí, které se každým rokem mění, například z Vrbice, Albeřic nebo Týniště. Zhruba polovina dětí a žáků docházejících do valečské MŠ a ZŠ pochází podle zástupce školy ze sociálně vyloučených lokalit.

V mateřské škole ve školním roce 2018/2019 působily dvě vyučující. Na základní škole vyučovaly také dvě vyučující a jeden asistent pedagoga. Dále na škole působí dvě vychovatelky školní družiny. V prvním pololetí školního roku 2018/2019 byla jmenována nová ředitelka, jež zde předtím působila jako učitelka v mateřské škole. O předchozí ředitelce se obyvatelé Valče vyjadřovali nelichotivě kvůli zanedbání povinností ředitelky školy. Zástupce školní rady popsal problémy, se kterými se škola musela potýkat: *„Tam bylo tolik skandálů po bývalý ředitelce, že se nejdřív muselo dorovnat to, neshody ve financích, papíry se musely udělat. Řešily se spíš resty z minula. Aby se dala ta škola do normálu, tak snad ty plány budem probírat teď od září.“* Nové vedení školy nacházelo velké nedostatky, stejně jako návštěva ČŠI například poukázalo na řadu chybějících či neúplných dokumentů. Nové vedení se snaží vše postupně dotvářet a měnit.

Podle školní inspekce činnost nové ředitelky zatím není systematická, kontrolní a řídicí mechanismy zatím nemá nastavené. Tyto mechanismy se týkají zpětné vazby vyučujícím ke kvalitě využívaných metod a forem práce s dětmi. Podle inspekční zprávy žádná z pedagogických pracovníků není odborně kvalifikovaná pro vykonávání pedagogických činností na ZŠ. Nízká kvalifikovanost se podle zprávy negativně odráží v kvalitě poskytovaného vzdělávání, v neznalosti metod a forem práce a různých způsobů hodnocení. V současné době si všechny vyučující doplňují potřebné vzdělání. Vedení školy zároveň vypracovalo chybějící plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Pedagogové se například zúčastnili školení Práce s diverzifikovanou třídou a na další školení se chystají. Zpráva však také konstatuje komplikaci v dopravní obslužnosti obce, jež omezuje účast na kurzech a seminářích, další komplikací je také omezená možnost zastupitelnosti vyučujících (Inspekční zpráva, 2019, str. 2). Problém s nalezením kvalifikovaného personálu je klasickým problémem vesnických malotřídních škol.

Škola spolupracuje se speciálně pedagogickým centrem a pedagogicko-psychologickou poradnou v Karlových Varech. Podle zástupců školy však někteří rodiče nejsou ochotni navštívit PPP na doporučení školy. Bariérou je pro některé rodiče také omezená dopravní dostupnost Karlových Varů, kde se PPP nachází. Vyšší míru spolupráce s PPP podle zástupce školy doporučila ČŠI, která škole vytýká **chybějící vyhodnocování vzdělávání žáků, analýzu příčiny školní neúspěšnosti a nepřijímání opatření při školní neúspěšnosti žáků**. Ve školním roce 2018/2019 přitom **opakoval ročník velký počet žáků: 5 žáků z 19** od druhého až pátého ročníku. Škola by chtěla intenzivněji spolupracovat především s logopedem. Vyučující by měli také rádi k dispozici výchovného poradce. Podle zástupce školy není mnoho žáků, kteří v průběhu prvního stupně změnili školu. Ve školním roce 2018/2019 odešel jeden žák kvůli chování spolužáků a v minulosti odešel jeden žák do speciální školy.

Podle inspekční zprávy dále vyučující nemají pravidelný kontakt se zákonnými zástupci žáků, a to především s těmi, jejichž děti dojíždějí školním mikrobusem, což ztěžuje vzájemné předávání informací o průběhu a výsledcích vzdělávání. Rodičům žáků jsou informace předávány prostřednictvím žákovských knížek a na pravidelných třídních schůzkách, které jsou však podle zprávy rodiči málo využívány. Podle zástupce školy je malá účast obecný problém, a to nejen u rodičů dojíždějících dětí: „*Když se je snažím dostat do školy, tak to jde většinou, až když je nějaký problém, řeší se to s paní ředitelkou a přijdu se sociální pracovníci, tak to potom přijdou. Jinak nemáme šanci je sem dostat.*“ Komunikace s rodiči proto probíhá prostřednictvím telefonních hovorů či sociálních sítí. Škola se proto snaží organizovat aktivity pro rodiče s dětmi, které zároveň budou sloužit jako informační schůzky ohledně organizace školního roku. V mateřské škole například zástupci školy ve školním roce 2019/2020 plánují akce pro děti a rodiče, jako je dýňování, pečení perníčků nebo zahradní slavnost.

Škola se snaží více otevřít veřejnosti. Například je zapojena do Šablon II., díky čemuž plánuje projektové dny na různá témata, při nichž bude oslovovat místní subjekty. Již v minulosti se škola účastnila environmentální výchovy na místní biofarmě. Dále spolupracovala s místní společností LEADER ACADEMY o.p.s. zaměřenou na vzdělávání, která škole poskytla lektora a pět počítačů a také lektora na výuku angličtiny; tato spolupráce však skončila se skončením pracovní smlouvy lektorů u této společnosti. Škola se účastní slavností pořádaných městem, jako je Slavnost květů či rozsvěcování vánočního stromu, kde žáci školy vystupují. Dále škola poskytuje prostory tělocvičny pro cvičení jógy. Mezi školní aktivity, do kterých je škola dále zapojena, patří například projekt Malá technická univerzita. V MŠ a ZŠ hraje své představení pravidelně divadlo Bouda. Školní minibus škola využívá kromě dojíždění žáků také na výlety, kulturní aktivity či jako dopravu za dopravní výchovou v Karlových Varech. Kromě předškolního a zájmového vzdělávání se žáci nově účastní plaveckého výcviku. Z důvodu nedostatečné kapacity školního mikrobuse vedení zvažuje oslovení ZŠ a MŠ Chyše, zda by neměla zájem o společnou dopravu na plavecký výcvik. Ve školní družině v současné době funguje také kroužek ručních prací ve spolupráci s pracovníci Červeného kříže. V druhém pololetí školního roku 2019/2020 škola dále plánuje žákům a dětem nabídnout pět až šest zájmových kroužků.

4.3.4 Důvody odchodů a pověst školy

I když si dotazovaní rodiče z Valče obecně pochvalovali malotřídni školu a její výhody, jako jsou blízkost bydliště či malý kolektiv dětí, někteří rodiče se i přes deklarované výhody místní školy rozhodli přihlásit své dítě do jiné školy. Jedná se především o rodiče dětí, kteří se přistěhovali v posledních několika letech, kdy obec zaznamenala nejvyšší migrační přírůstek. Kritičtí jsou k výuce na škole ale i někteří starousedlíci, kteří se ve Valči narodili. Hlavním důvodem, proč rodiče hledají pro své děti jinou školu, jsou **nevhodné výchovné prostředky učitelů**, jako je **direktivní komunikace k dětem, křičení na děti nebo nepřiměřené tresty**. Rodiče během rozhovorů uváděli, že slyší, jak učitelé křičí na děti, když se třídou procházejí obcí. Jeden z rodičů popisoval situaci, kdy vyučující vyhrožoval žákovi fyzickým násilím, protože nedojedl jídlo ve školní jídelně. Nepřiměřenými tresty, které učitelé aplikují, mají rodiče na mysli např. hodinové sezení žáka na hanbě místo aktivit v družině. Rodiče tento přístup považují za neprofesionální a podle nich by k němu vůbec nemělo docházet. Vysvětlují si ho také nedostatečným vzděláním vyučujících, což v nich zároveň vyvolává nedůvěru ke kvalitě poskytovaného vzdávání. Někteří rodiče mají zároveň dojem, že je škola vnímá jako nepřátele a jejich kritiku jako útok na školu, což **vytváří nepřátelskou atmosféru a podepisuje se na negativní pověsti školy**. Rodiče by proto uvítali větší otevřenost školy směrem k podnětům rodičů a spolupráci s nimi.

Na celkové negativní pověsti školy se také podepisuje výuka. Mezi rodiči panuje představa o neúspěšnosti dětí při přechodu na druhý stupeň (neboť valečská škola disponuje jen prvním stupněm), kdy nebudou se znalostmi stačit svým vrstevníkům, což potvrzují někteří zástupci sousedních škol na Žluticku a okolí. Sami rodiče se pak s potvrzením této představy setkávají při přechodu na jinou školu, jak uvádí jeden z rodičů: *„Když jsme v první třídě řešili to, že neumí psát písmenka, číslice, což jsem považovala za učivo první třídy, tak se učitelky ani moc nepodivovaly, když viděly, že jsme z Valče.“* V souvislosti s negativní pověstí školy, je podle rodičů škola nabízena rodinám s dětmi ze SVL, i když valečská škola není nutně jejich spádová škola: *„Já vycítila, (...) že když se v těch školách někomu už s někým nechce pracovat, tak se těm rodičům nabídne ta Valeč. S tím, že oni si pro ty děti dojedou, i daleko, potkala jsem ten autobus až skoro u Bochova.“*

Většina rodičů, která se rozhodla vybrat pro své dítě jinou školu, posílá své děti na Masarykovu základní školu v Lubenci. Důvodem volby této školy je dostupnost, neboť také provozuje autobus, který sváží děti do školy, ale i to, že škola zajišťuje výuku pro druhý stupeň základní školy. Někteří rodiče totiž mají z přechodu na druhý stupeň na jinou školu obavy – jak deklaruje respondentka: *„(N)evím, jaký to pak bude skok pro ty děti, až půjdou do té větší školy. Kde je víc dětí, učitelka na ně nemá tolik času. Začlenění do té velké skupiny.“* Druhou volbou je pro rodiče škola ve Vroutku.

Někteří dotazovaní rodiče se pro jinou školu rozhodli poté, co žáci absolvovali první stupeň valečské ZŠ. Někteří rodiče z důvodu pověsti školy vybrali pro své dítě úplnou školu s druhým stupněm od počátku: *„Stejně ty děcka musej do Lubence, protože tady to končí někdy ve čtvrtý nebo pátý třídě, dál už nejde. Takže na co tomu dítěti plést hlavu. Tady budeš tři roky, budou na tebe hulákat, bude z tebe blbec.“*

Většina rodičů se shodla na nedostatečném fungování školní družiny, a to i ti rodiče, kteří jsou jinak se vzděláváním na valečské škole spokojeni. Problémem je **neposkytování adekvátních volnočasových aktivit**, jak popisuje respondentka: „*Co mě tady na tý škole zklamává, tak je družina. Protože ta volnočasová aktivita, co by mohli mít po škole, tak tady mají málo učitelek, takže družina se kompenzuje tím, že učitelky hlídají na střídačku.*“ Ve školním roce 2019/2020 škola již plánuje žákům a dětem nabídnout pět až šest zájmových kroužků.

Školní družina sice funguje do 16 hodin, rodiče si však stěžují na její předčasné uzavírání při menším počtu dětí, kdy vyučující volají rodičům, aby si pro své dítě přišli. Rodiče proto hovoří o nefunkční družině: „*Ale v té škole je problém, že tam fungovala družina tak nějak všelijak. Ted' už vlastně nefunguje vůbec a nejsou tam žádné ty aktivity po vyučování. Oni třeba s těmi dětmi nechodí ani ven. Takže oni mají prostě vyučování, skončí, jdou na oběd a pak jsou zavření v té budově a někdo je tam hlídá.*“

Část rodičů vidí po výměně ředitelky celkové zlepšení situace ve škole a věří, že se situace ještělepší. Za rok podle nich pověst školy příliš změnit nelze.

Potenciál školy

Obecně se rodiče shodují na tom, že by se měla malotřídní škola udržet. Její potenciál spočívá v nabídce určité specializace, v přátelské a rodinné atmosféře, jak deklaruje respondentka: „*To je vesnická škola, která dost bojuje se stavem žáků takže, aby se vůbec naplnila a tohle a podle mě je za těchhle okolností až téměř nutnost, aby ta škola byla něčím zajímavá, aby si ti rodiče z těch vesnic říkali – jo, tak já svoje dítě nedám tady, ale dám ho do Valče, protože je tam malá, přátelská atmosféra a chodí často ven a mají dobrou angličtinu nebo prostě něco.*“

Potenciál školy vidí rodiče také ve vylepšení zázemí, které je zastaralé, což zmiňuje i inspekční zpráva, podle které chybí na pozemku školy také pískoviště pro rozvoj tvořivosti dětí v MŠ. Škola se snaží o postupnou rekonstrukci, kdy se v posledních letech rekonstruovala kotelna, proběhla výměna zdroje tepla a proběhla rekonstrukce sociálního zařízení. Dále škola požádala o dotaci na nová kuchyňská kamna, na renovaci vybavení ložnice MŠ a na výměnu vybavení jídelny. Rodiče dále navrhuji spolupráci s místními farmáři a dalšími podnikateli. „*A ještě jsme se bavili o zlepšení toho zázemí, třeba toho hřiště, nebo i s ohledem na to, že je tady ta biofarma, nebo víc lidí tady nějak hospodaří. Tak třeba těm dětem vymýšlet i takovýchle zážitkový akce. Ty vesnický děti se s tím zemědělstvím setkávají, ale víc to propojit, aby to nebylo úplně uzavřený.*“

4.3.5 Další aktéři ve vzdělávání, rodiny a volného času

Jako další aktéři ovlivňující vzdělávání a způsob trávení volného času působí ve Valči SOS dětské vesničky, z. s., Světlo Kadaň, z. s., Člověk v tísni, o. p. s., a OSPOD (Černá, 2019, s. 20). Člověk v tísni (dále jen „ČvT“) provozuje ve Valči třetím rokem sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Mezi hlavní činnosti ČvT patří doprovody do školy, k jednání na

úřadech, pomoc s hledáním bydlení a zaměstnání, pomoc s vyřizováním dávek a návrhů k soudu. SOS dětské vesničky, z. s., sice ve Valči působí, ale své služby v současné době poskytuje žákům, kteří dojíždějí z blízké vesnice Albeřice. Valečská škola spolupracuje s Červeným křížem na kroužku ruční práce, který ve škole funguje.

5. Shrnutí a doporučení

Mateřská škola a malotřídní základní škola ve Valči byly vždy závislé na dojíždění dětí a žáků z okolních obcí a **podle srovnání dat z matriky a MŠMT se tento stav nezmění**. Podle vyjádření zástupce školy je v mateřské škole a ve třídě sdružující 1. a 2. třídu převaha žáků z Valče. Ve vyšším ročníku je převaha žáků dojíždějících z okolních obcí.

V mateřské škole se počet dětí ze sociálně vyloučených lokalit podle kvalifikovaného odhadu pohybuje kolem 30–40 % dětí. Romského původu bylo ve školním roce 2019/2020 podle školního zástupce jedno dítě. Na základní škole jsou tato čísla vyšší. Žáků romského původu je 52 %. V posledních školních letech se počet dětí ze sociálně vyloučených lokalit podle zástupce školy pohybuje kolem 60 %. I když si rodiče z Valče obecně pochvalovali malotřídní školu a její výhody, jako jsou blízkost bydliště či malý kolektiv dětí, někteří rodiče se i přes deklarované výhody místní školy rozhodli přihlásit své dítě do jiné školy, a to především **z důvodů nevhodných výchovných prostředků učitelů, jako je direktivní komunikace s dětmi, křičení na děti nebo nepřiměřené tresty**. Rodiče si neprofesionální přístup vyučujících vysvětlují nedostatečným vzděláním; to si však v současnosti vyučující doplňují. Problém s nalezením kvalifikovaného personálu je klasickým problémem vesnických malotřídních škol. Na celkové nevalné pověsti školy se také podepisuje výuka. Mezi rodiči panuje přesvědčení, že děti při přechodu na druhý stupeň, kdy si musí zvolit jinou školu, nebudou se znalostmi stačit svým vrstevníkům. To potvrzují i zástupci sousedních škol na Žluticku a okolí. Škola dosud nevypracovávala vyhodnocování vzdělávání žáků, analýzu příčin školní neúspěšnosti ani nezaváděla opatření při školní neúspěšnosti žáků, které by bylo potřeba z důvodu velkého počtu žáků (5 žáků z 19 od druhého až pátého ročníku), kteří opakovali ročník ve školním roce 2018/2019. Ve škole dále chybí volnočasové aktivity a kroužky, jejich spuštění se plánuje na druhé pololetí ve školním roce 2019/2020.

Vyučující nemají pravidelný kontakt se zákonnými zástupci žáků, a to především s těmi, jejichž děti dojíždějí školním mikrobusem, což ztěžuje vzájemné předávání informací o průběhu a výsledcích vzdělávání. Učitelé kontakt zprostředkovávají alespoň pomocí telefonních hovorů či sociálních sítí. Ve školním roce 2019/2020 škola chystá aktivity pro rodiče s dětmi, které by měly sloužit také jako informační schůzky.

Po výměně ředitelky se škola snaží zlepšit svoje služby, jako je komunikace se školou a organizace volnočasových aktivit, a realizovat doporučení, které obdržela od inspekce k 7. 6. 2019. Na základě problémů identifikovaných v této analýze lze formulovat několik dalších doporučení, které by měly navázat na výše zmíněné kroky školy, a měly by tak vést k pozitivnímu rozvoji místního vzdělávacího systému.

Doporučení

- 1) **Zvýšit informovanost rodičů** ohledně plánovaných aktivit během školního roku. Informování rodičů může probíhat během aktivit, které již škola chystá, ale také prostřednictvím pravidelných besed s rodiči či odpoledního klubu pro děti a rodiče společně. Vhodné by bylo také pravidelně aktualizovat webové stránky a více informovat o aktivitách školy na sociálních sítích.
- 2) Někteří rodiče mají dojem, že je škola vnímá jako nepřátele a jejich kritiku jako útok na školu. Je proto třeba **budovat vzájemnou důvěru mezi rodiči a školou** pomocí pravidelných besed s rodiči, kde by byla možnost diskutovat o budoucím rozvoji školy a **navázání spolupráce s rodiči a s místními podnikateli**. Pro komunikaci s rodinami, které se do školy nedostavují na schůzky a kontakt s nimi je omezený, by bylo vhodné zapojit externího mediátora nebo školního asistenta.
- 3) Dále by bylo vhodné **pracovat s pověstí školy a zvýšit její atraktivitu a kvalitu nejen pro rodiče ve Valči**. Například pořádat obecní akce pro veřejnost na půdě školy, pořádat akce v obcích na Žluticku nebo informovat o aktivitách školy v místních zpravodajích ve spolupráci s obcí.
- 4) S pozitivním rozvojem místního vzdělávacího systému souvisí opatření ke zlepšení studijních výsledků žáků, aby nedocházelo k opakování ročníků. Bylo by vhodné využít **spolupráce s NNO při řešení výchovných problémů** a podporovat doučování, které by předcházelo školním neúspěchům. Dále by bylo vhodné navázat **intenzivnější spolupráci s PPP a SPC** prostřednictvím mobilního speciálního pedagoga. Například SPC Karlovy Vary má pro výjezdy vyhrazený jeden den v týdnu. v týdnu stanovený jeden den pevných výjezdů.
- 5) Mezi školami na Žluticku a okolí nedochází ke spolupráci, bylo by proto vhodné **navázat spolupráci se školami v regionu**. Malotřídní školy by mohly sdílet své zkušenosti s provozem, komunikací s veřejností a rodiči či žádostí o granty. Ve spolupráci s úplnými školami by malotřídní školy mohly zajišťovat přípravu pro děti, které budou přecházet na druhý stupeň, aby pro ně přestup byl co nejjednodušší.

Zdroje a literatura:

Agentura pro sociální začleňování (ASZ) (2016). *Strategický plán sociálního začleňování Žlutice 2016–2018*. Praha: Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování.

ČSU. (2019). *Databáze demografických údajů za obce ČR*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Černá, M. (2019): *Zjišťování potřebnosti nízkoprahového zařízení pro děti a mládež ve Valči*. (Absolventská práce) Karlovy vary: Střední pedagogická škola, gymnázium a vyšší odborná škola Karlovy Vary.

Hurrle, J., Kučera, P., Trlifajová, L. (2013): *Situační analýza Žlutice a okolí*. SPOT, o.s.

Inspekční zpráva za Valeč (2019). Praha: Česká školní inspekce. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/dokumenty/inspekcnizpravy?d=5136>

MŠMT. (2018a). *Výkazy M3 o základních školách*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

MŠMT. (2018b). *Výkazy S1 o mateřských školách*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MPSV (2019): *Nezaměstnanost v krajích a okresech: Integrovaný portál MSPV*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/z-uzemniho-hlediska>

SLDB (2011): *Sčítání lidí, domů a bytů*. Praha: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/sldb/domov>

Švec, J. (Ed.). (2009). *Příručka pro sociální integraci*. Praha: Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/dokumenty-cele-socialni-vylouceniprirucka-pdf>.

Výroční zprávy škol.

Webové stránky škol, institucí a ostatních organizací.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Respondenti dotazovaní v rámci rozhovorů	6
Tabulka 2 Počet obyvatel Valče mezi lety 1989 až 2019 (zdroj: ČSÚ)	10
Tabulka 3 Počet obyvatel v letech 2008 až 2018 (zdroj: ČSÚ)	10
Tabulka 4 Vývoj počtu narozených dětí (zdroj: ČSÚ)	11
Tabulka 5 Věková struktura obyvatel Valče k 31. 12. 2018 (zdroj: ČSÚ)	11
Tabulka 6 Vzdělanostní struktura obyvatel Valče, Karlvarského kraje a ČR (zdroj: SLDB 2011)	12

Tabulka 7 Seznam základních škol v okolí (zdroj MŠMT k 30. 9. 2018 a školy).....	15
Tabulka 8 Věkové složení dětí ve školním roce 2018/2019 (zdroj: MŠMT k 30. 9. 2018).....	18
Tabulka 9 Srovnání počtu žáků v daném školním roce na MŠ Valeč a počtu narozených dětí (zdroj: MŠMT k 30. 9. 2018 a matriky)	18
Tabulka 10 Srovnání počtu žáků v daném školním roce na ZŠ Valeč a počtu narozených dětí (zdroj: MŠMT k 30. 9. 2018 a matriky)	19

Seznam obrázků

Obrázek 1 Umístění Valče v rámci Karlovarského kraje (zdroj: www.mapy.cz).....	8
Obrázek 2 Mapa Valče (zdroj: www.mapy.cz)	9
Obrázek 3 Panelové domy (zdroj: archiv výzkumníka)	13
Obrázek 4 Mapa základních škol (zdroj: Seznam.cz).....	14